

DE WOLF IS TERUG - HARRO VAN LIEN

Beste leerkracht,

Binnenkort ga je met je groep naar de voorstelling **De wolf is terug** van theatermaker **Harro van Lien**. We vragen je om de leerlingen hier op voor te bereiden door middel van dit lesmateriaal, dat bestaat uit een prezi (diapresentatie op het white board) en deze begeleidende docentenhandleiding. Dit lesmateriaal sluit nauw aan op het leergebied kunstzinnige oriëntatie, specifiek kerndoel 55; De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.

Voorbereiding

De voorbereiding in de klas geeft de leerlingen de mogelijkheid om zich middels vragen of doe-opdrachten alvast in het thema van de voorstelling te verdiepen. Ze krijgen hierdoor de gelegenheid een eigen idee of mening over het thema te formuleren.

Reflecteren

Door de voorstelling na te bespreken kunnen leerlingen hun ervaring en mening delen met anderen. Door het reflecteren ervaart men dat ieder een eigen mening, ervaring en beleving heeft. Het leidt tot inzicht, smaak, kennis over theater en ondersteunt de culturele ontwikkeling.

Prezi

De schuingedrukte teksten in deze docentenhandleiding zijn terug te vinden in de prezi. De rest van de teksten zijn bedoeld als toelichting of extra verdieping. Voordat je met de leerlingen de prezi doorneemt is het goed om deze eerst zelf te bekijken. Stel vragen aan de leerlingen, en nodig hen uit om in gesprek te gaan met elkaar. Dit stimuleert het creatieve denkproces.

We wensen je veel plezier met de voorbereiding, de voorstelling en de reflectie.

STT-producties

Impresariaat voor jeugdtheater en cultuureducatie

DE WOLF IS TERUG - HARRO VAN LIEN

THEMA

De voorstelling *De wolf is terug* heeft als thema *aanpassen*. De natuur is mooi, maar ook hard. Iedereen gaat anders om met structurele veranderingen.

INHOUD

De prezi bestaat uit 4 onderdelen:

- 1 Voorbereiding
- 2 Naar het theater
- 3 Reflectievragen
- 4 Doe-opdracht

WERKWIJZE

 = ACTIE, KLIK OP PIJLTJE
NAAR RECHTS

De cursieve tekst is terug te vinden in de online prezi.

START PREZI - BEGINSCHERM

Start prezi via deze online link [prezi - De wolf is terug \(klik\)](#)

Het beginscherm is een totaalbeeld van de flyer van de voorstelling en de drie hoofdonderwerpen van de prezi. Een flyer beeld laat zich lezen als een verhaal. De titel van een theatervoorstelling geeft vaak de kern van de voorstelling weer.

Vragen: Wat zie je allemaal op de flyer?
Waar denk je dat de voorstelling over gaat?

DIA 1 VOORBEREIDING

1 VOORBEREIDING

Instructie: Lees de tekst hardop voor.

Heel lang geleden woonde de wolf in een bos in Nederland. Tegenwoordig wonen er alleen nog maar keurige dieren in het bos. Maar dat verandert. Plotseling verschijnt hij daar weer, rechtstreeks uit de bossen van Polen: een verdwaalde, onbeschaafde en hongerige wolf.

DIA 2 VRAAG

Vraag: Ken je gebieden in Nederland waar een wolf zou kunnen wonen?
Waarom daar?

Extra vraag: Waarom niet bij jou in de buurt?

DIA 3 VRAAG

Vraag: In de voorstelling is de wolf terug op de Veluwe.
Waar denk je aan bij de Veluwe?
Denk aan: het landschap, de grootte van het gebied, wilde dieren tegenover gedomesticeerde dieren.
Kun je de Veluwe aanwijzen op deze kaart?

DIA 4 VRAAG

Vraag: Zou jij een wolf herkennen als je er een tegenkomt?
In de voorstelling geeft Zwijn hem een beuk. Wat zou jij doen als je een wolf tegenkomt?

DE WOLF IS TERUG - HARRO VAN LIEN

DIA 5

Instructie: Lees deze korte tekst over de voorstelling samen met de klas.

*De wolf is weer terug, een heel ander dier dan de andere dieren die in het bos wonen.
Elk dier heeft zijn eigen manier gevonden om met de wolf kennis te maken.*

DIA 6 VRAAG

Vraag: *Beeld je in dat je van de stad naar een dorp verhuist (of andersom).
Je ziet kinderen op straat spelen en wilt graag meedoen. Wat doe je?*

DIA 7 VRAAG

Vraag: *Wat is leuk, en wat is niet leuk aan ergens nieuw zijn?*

DIA 8 VRAAG

Vraag: *Wat doe jij als eerste als er een nieuwe klasgenoot in jouw klas komt?*
A. Niets.
B. Je zegt, "Kom maar naast mij zitten".
C. Je kijkt de andere kant op.

DIA 9

Bekijk samen de teaser van de voorstelling *De wolf is terug* van Harro van Lien

DIA 10

2 NAAR HET THEATER

Binnenkort ga je met je klas een voorstelling zien. Bij een theatervoorstelling gelden een paar regels.
Het is voor de toneelspelers heel fijn als je je daaraan houdt.

Bekijk samen het filmpje *Naar het theater*.

Hierin wordt behandeld wat niet en juist wel mag in het theater.

DE WOLF IS TERUG - HARRO VAN LIEN

DIA 11

3 REFLECTIEVRAGEN (na de voorstelling)

Neem eerst zelf de vragen uit de prezi door, voordat je met de leerlingen gaat reflecteren. Je kunt naar eigen inzicht vragen of doe-opdrachten toevoegen. Zo kun je de leerlingen bijvoorbeeld vragen om emoties of personages uit de voorstelling uit te beelden.

*Je bent naar de voorstelling De wolf is terug van Harro van Lien geweest.
Wij zijn benieuwd wat je ervan vond.*

DIA 12

FEITEN

Starten met feitelijke vragen helpt de leerlingen in hun denkkraft.
Daarnaast kun je inventariseren wat de leerlingen hebben gezien.

Vraag: Welke dieren speelde Harro, de verteller, allemaal?

Antwoord: Eekhoorn, specht, hert, das, zwijn, veldmuis en wolf.

Vraag: Wat moest de tafel allemaal voorstellen?

Antwoord: Tafel, boom, graf voor haas, valkuil voor wolf.

Vraag: Op wat voor manier gingen de dieren om met de wolf?

Antwoord: Ze leerden om de wolf te accepteren om wie hij is. Ze spraken af om de wolf op te zoeken op de Veluwe op het moment dat ze niet lang meer zouden leven. De wolf mocht dan op hen jagen.

DIA 13

ERVARING

De leerlingen moeten de vrijheid ervaren dat zij hier hun eigen gevoel/ervaring, mening en smaak mogen delen met de ander.

Vragen: Welk dier was volgens jou heel wijs?

*Was je tevreden of ontevreden over de oplossing die de dieren en de wolf hebben gevonden?
En waarom?*

Heb jij iemand gekend die nu niet meer leeft?

Heb jij net als de dieren uit de voorstelling iets nodig om aan die persoon te kunnen blijven denken?

DE WOLF IS TERUG - HARRO VAN LIEN

DIA 14

VERBINDING

Nodig de leerlingen uit om een verband te leggen tussen het thema uit de voorstelling en hun eigen leven. Onderstaande vragen dagen de leerlingen uit om het thema uit te lichten. Hun persoonlijke ervaring met het thema zal hierbij het uitgangspunt zijn.

Vragen:

*Honderden jaren geleden was het vanzelfsprekend dat er in Nederland wolven leefden.
Stel je voor dat de wolf hier weer terugkeert.
Wat betekent dat voor jou?
Voor een boer?
Voor de andere dieren in het bos?
Voor de recreatie in het bos?*

DIA 15

4 DOE-OPDRACHT

Maak een natuurgebied!

Waar: In de klas.
Benodigdheden: Papier of behang, verf of materialen die buiten zijn gevonden, en lijm.
Waarover: De voorstelling speelt zich af in een divers natuurgebied van zandvlaktes, heidevelden, bossen en open ruimtes tussen de bomen.
Wat: Zet wat tafels bij elkaar. Leg op die tafels een groot stuk papier (van een rol behangpapier of enkele A3 formaat vellen aan elkaar geplakt).
Maak groepen van 4-6 personen, en laat elk groepje een deel van het natuurgebied maken.

1. Bespreek de opdracht. Wat voor soort natuur gaan we maken? Waar komt welk gebied? Wat is de taakverdeling?
2. Maak een schets van de verschillende gebieden.
3. Wat gebruiken we? Gaan we even naar buiten om materiaal te zoeken? Of gaan we alleen tekenen en schilderen?
4. Aan de slag!
5. Vergelijken. Laat de groepen vertellen over hun werk. Waar zitten de verschillen?

In deze opdracht ligt de focus op samenwerking en creativiteit. Kun je iets van jouw ideeën loslaten voor het idee van een ander? Wellicht komen er mooiere dingen tot stand doordat je samenwerkt. Samenwerken is niet altijd makkelijk. Hoe doe jij dat?

BEGINSCHERM

EINDE PREZI

DE WOLF IS TERUG - HARRO VAN LIEN

EXTRA DOE-OPDRACHT I

SPELOPDRACHT

Waar:	In de speelzaal.
Benodigheden:	Een fijn (instrumentaal) muziekje kan drempelverlagend werken.
Waarover:	Over contrast en personages. Wat is het belang van contrast in een voorstelling en hoe krijg je leven in een personage?
Wat:	In de voorstelling zien we veel dieren. Ieder dier doet, praat en is anders. In deze opdracht zien we twee nieuwe dieren, maar nu worden ze door jullie gespeeld.

1. Verdeel de klas in twee groepen: ganzen en vossen.

2. Speel om de beurt. Probeer je eigen manier te vinden. Je hoeft niet op dezelfde manier te spelen.

Hoe loopt een gans? Hoe loopt een vos?

Hoe groet een gans? Hoe groet een vos?

Hoe groet een gans die bang is? En een bange vos?

Hoe groet een vrolijke gans? Hoe groet een vrolijke vos?

Hoe groet een gans met een zere kies? En een vos met een zere kies?

3. Maak tweetallen: Een gans zoekt een vos op.

4. In de voorstelling heb je gezien dat alle personages anders zijn. Als het ene personage heel lief en verlegen is, is het spannender en leuker als het andere personage juist luidruchtig is! (Zoals de muis en de eekhoorn uit de voorstelling.) Dit noemen we 'contrast'.

Jullie gaan nu in gemaakte tweetallen een korte scène maken. Probeer ervoor te zorgen dat jouw dier een groot contrast vormt met het andere dier.

Een kleine voorzet voor de scène:

Gans en vos:

Gans: Jij mist een van je eieren. Hoewel vos zei dat hij nooit meer een ei van je zou stelen, weet je zeker dat hij het wel heeft gedaan. Wie zou het anders hebben gedaan?

Vos: Jij hebt het niet gedaan. Je probeert je leven te beteren, dus je vindt het heel vervelend dat je niet wordt geloofd.

Gans: Jij ziet dat vos iets verbergt achter zijn rug. Maar wat?

Maak het niet te snel goed. Zorg dat er iets gebeurt in jullie scène wat het alleen maar erger maakt.

DE WOLF IS TERUG - HARRO VAN LIEN

EXTRA DOE-OPDRACHT II

GESPREKSOPDRACHT

Waar: In de klas.
Waarover: Verbeelding.
Wat: De voorstelling die jullie hebben gezien is een vertelvoorstelling. Anders dan bij een film moet het publiek zelf de beelden erbij bedenken. Dat gaat vanzelf, je hoeft er maar weinig moeite voor te doen. Maar wat iedereen 'ziet' kan heel verschillend zijn.

Instructie: Lees het onderstaande Indiase verhaal voor aan de klas.

Er was eens een stad waar alle inwoners blind waren. Op een dag kwam de koning met zijn hele hofhouding en zijn leger naar de stad. De koning reed op een olifant, om groter en machtiger te lijken. De blinden in de stad waren ontzettend nieuwsgierig naar de olifant, en zes van hen gingen snel de koning op zijn olifant tegemoet. Ze hadden geen idee van de vorm en het uiterlijk van de olifant, en probeerden ieder door te voelen erachter te komen wat voor dier de olifant was. De eerste blinde man liep op de olifant af, maar botste tegen de flanken van de olifant aan, en viel. "De olifant is een soort muur van klei die in de zon gebakken is," concludeerde hij. De tweede blinde man voelde een slagrand van de olifant en riep: "Wat kan er zo rond en scherp zijn? De olifant moet een speer zijn!" Toen kwam de derde blinde man naderbij, strekte zijn handen uit naar de olifant en greep min of meer per ongeluk de slurf van de olifant. "Aha," zei de derde blinde man, "de olifant lijkt nog wel het meest op een slang." Daarna stak de vierde blinde man zijn handen uit en voelde de knie van de olifant. "Het lijkt mij wel duidelijk waar de olifant het meest op lijkt," zei hij. "De olifant moet wel een boom zijn!" De vijfde blinde man raakte toevallig een oor van de olifant aan. Hij zei: "Zelfs als je niet kunt zien is het overduidelijk dat de olifant nog het meeste op een waaier lijkt." De zesde blinde man had zijn handen nog niet eens uitgestoken of hij voelde al de slingerende staart, die hem plagerig sloeg. De man stak zijn handen uit en voelde. "Ik weet het al," zei hij. "De olifant is een touw." Toen de mannen terugkwamen in hun stad stonden de inwoners op het plein op ze te wachten om over de olifant te horen. Ieder van de mannen vertelde wat hij gevoeld en gedacht had. Ze vertelden allemaal iets anders! De mannen gingen steeds harder praten en probeerden boven elkaar uit te komen. Uiteindelijk kregen de mannen zelfs een beetje ruzie, en er werd een soldaat van de koning bij gehaald. Deze soldaat vertelde dat alle zes mannen goed gevoeld hadden en dat ze allemaal dus een beetje gelijk hadden. Hij gaf ze de opdracht te gaan zitten, te stoppen met schreeuwen en naar elkaar te luisteren. Dat deden de mannen, en zo kwamen ze erachter hoe de olifant eruit zag.

Jullie gingen naar deze voorstelling als 'blinden'. De verteller hielp om steeds meer van 'de olifant' (het verhaal) te zien. Toch ziet iedereen iets anders. De wolf zag er voor jou waarschijnlijk heel anders uit dan voor jouw buurvrouw of buurman.

Zo komt het dat we heel verschillend kunnen oordelen over dezelfde situatie. We 'zien' het niet allemaal op dezelfde manier. In de vertelvoorstelling die je hebt gezien moest je zelf 'de plaatjes' maken. Hierin is geen goede of foute manier, je verbeelding is van jou. Dit is een interessant uitgangspunt voor een gesprek.

OPDRACHT:

Lukte het altijd om die plaatjes te maken bij het verhaal? Hoe zag het jagen van de wolf op de haas eruit? Wat zag je voor je? Wat was het belangrijkste plaatje uit de voorstelling?

Deze opdracht begint met een variant op de creatieve opdracht. De opdracht is als volgt:

1. Wat is voor jou het meest duidelijke 'plaatje'?
2. Maak daar een tekening van.
3. Maak na afloop een lange waslijn.
Hang samen met de kinderen de tekeningen op, in de volgorde van het verhaal.
4. Bespreek de resultaten. Welk plaatje is het meest gemaakt? Zijn er verschillen?
Waarom was dit moment voor jou belangrijk? Is er nog een 'plaatje' dat je mist?

Let op: Het gaat in deze opdracht minder om het creatieve, maar veel meer om de verbeelding. Het gaat er ook om dat de leerlingen begrip krijgen voor elkaar. Bedenk dat iedereen altijd maar een beperkt stukje van de olifant ziet. Ze zullen ontdekken dat je hetzelfde op een heel verschillende manier kunt beleven.

DE WOLF IS TERUG - HARRO VAN LIEN

EXTRA DOE-OPDRACHT III

GESPREKSOPDRACHT

Waar : In de klas.
Waarover: Over het thema 'de dood'.
Wat: Gesprek over dit moeilijke thema. Als leerkracht ken je de klas, en zul je dus het beste weten hoe je dit thema met hen kunt bespreken. De voorstelling geeft een goede aanzet om het thema uit te lichten. Hieronder enkele potentiële gesprekspunten.

De voorstelling ging over van alles. Op veel momenten was het grappig, maar een belangrijk thema was ook de dood. Er gingen zelfs een paar personages uit de voorstelling dood. Het gebeurt niet vaak dat in theatervoorstellingen, boeken of films voor kinderen (hoofd)personages doodgaan.

Wat vond je ervan dat haas en hert doodgingen in de voorstelling?

Dat dieren soms moeten rennen voor hun leven hoort bij de natuur. Tenminste, dat vonden de dieren uit de voorstelling. Wij mensen denken daar anders over.

Bestaat er een mooie manier om te sterven, of is doodgaan altijd erg?

In de voorstelling praatten de dieren over dood zijn.

Praat jij daar wel eens over?

Heb jij iemand gekend die is overleden?

Waar denk je dat hij of zij nu is? Hoe zie je dat voor je?

Alle dieren dachten anders over de komst van de bloeddorstige wolf.

Op welk dier lijkt jij het meest? Op de specht, de eekhoorn, het hert, de das, de veldmuis of het zwijn?

De dieren in de natuur hebben wolf uiteindelijk een plek gegeven.

Welke afspraak is er met de wolf gemaakt?

Wat vond jij van deze oplossing?